

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din. za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 1 Din za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inseratni davek posebej. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I.

Poštni čekovni urad št. 11.197

Reklamacije so proste poštnine

Država, stradamo, zmrzujemo, in bosimo!

«Glej, pravica spi pravično spanje, zato ker je opravila svoje opravilo, kakor je bilo treba. Če bi zdajle rekli pravici: lačen sem in žejen, tudi moja postelja je trda — kaj bi odgovorila pravica? Odgovorila bi: nič me ne briga, če si lačen in žejen in tudi tvoja postelja me nič ne briga, zakaj jaz sem pravica, sama sebi mati in hči, sama svoj začetek in konec; če si kristjan, ne prerekaj se z menoj, zakaj postava je sveta kakor evangelij; kdor jo ogleduje z nezanimnim očesom, je grešnik v svojem srcu in hudje kazni vreden. Kar je zapisano, to beri, pa nič ne premišluj; če je napisano, da bodi lačen in žejen, blagruj postavo ter bodi lačen in žejen; če je pa napisano, da umri od vsega hudega na tem golem kamenu, spoznaj pravico ter hvali Boga, da si jo izpolni!»

(Ivan Cankar: Zgodba o Šimnu Sirotniku.)

Minulo je skoro leto, odkar so nam povišali zadnjikrat draginjske doklade in prepozno so prišle že tudi takrat, ker je bila dragina sorazmerno z dokladami mnogo večja.

Duhovi so se nekoliko pomirili, seveda ne za dolgo. Kmalu se je oglašil zopet ta ali oni ter povišoval naše bedno stanje in naraščajočo draginjo. Ker pa je bilo brez uspeha, so utihnil. Tolažili so se s tem, da e vlada nač pokazala dobro voljo.

Danes pa dvomimo nad to dobro voljo vlade — in po pravici. Dvomimo tudi nad dobro voljo osrednje organizacije državnih nameščencev, ki se e osnovala za to, da nas ščiti.

Zadnje mesece prošlega leta je prisilil mrz in glad ter skrb uradništvo in pričelo je opominjati vlado, da je zima tukaj, da je treba dry tople obleke — in da ni denarja za na potrebnejše. Udruženje državnih nameščencev je sklicalo protestni shod v Beograd ob najslabšem času, v najslabše prostore. Vodstvo te organizacije je pokazalo svojo nezmožnost — uspeh shoda je jasno dokazal! Nedavno so bili sklicani protestni shodi uradništva do vseh okrajev in obenem zo-

pet preklicani. — baje, ker je vlada nekaj obljubila; še enkrat baje! Pri tem je ostalo. Vse miruje. In kdo je kriv!? Ali ne dela organizacija uradništva nič? Ker se ni čulo, da dobimo 13. plačo in višji dohodek smo vsi pričakovali, da se protestni shodi uradništva zopet sklicejo. Zastonj! Nehote se nam vsiljuje misel, da se poslužuje vlada umazanih sredstev, da omamlja voditelje osrednje organizacije z obljubami, nad katerih izvršitvijo pa zelo dvomimo. Zakaj se ne zganemo! Zakaj molčimo! Ali smo res že tako lačni in obnemogli, da nimamo moči napraviti primernih korakov v našo obrambo?

Boi za obstanek vlada danes bolj kakor vsikdar preje, umazan boi za obstanek, za krajcar, da si ga priborimo ter rešimo sebe in družno pred pogibeljo.

Ne bom popisoval današnje draginje — vsi jo občutimo že davno na nas samih ter se božimo misliti na bodočnost. Hočem pa opozoriti na to, kaj se godi v vladi.

Ko je narodna skupščina še delovala, so bile dan na dan vladne krize. Razprli so se pa so nekateri rekli: mi se nočemo več z vani igrati — in kriza je bila gotova. Ali pa smo bedni čakali na delo ministrov, ki so se polnih trebulov norčevali iz nas.

Težko smo čakali na sprejete uradniške pragmatike. Blizala se je sprejetju — pa glej! kakor nalašč so razbili narodno skupščino. Zbogom pragmatika za eno za dve leti! Da bo preje sprejeta — ke, kako, ko se bodo pa gospodje najprvo malo bili za osebe in stranke, potem napravili dobro situacijo sebi in še ožjim znancem — seveda na naše stroške — potem šele bodo pričeli delo, če namreč ne bodo preje odšli.

Mi pa naj učimo, da bomo spoštovali postavlo, ki to niti vlada sama ne upošteva. Gospodje — preokrutna e ta šala, mi ne moremo več vzdrževati.

Treba je vzeti v roko metlo in pomesti brez pardona, ne oziraje se na to ali ono stranko, kajti pri vsaki stranki so požrešni volkovi. Gledati moramo le, da naipožrešnejše na preje pomedemo!

Vsak človek ima pravico do obstanka, ne samo kapitalisti in zato naj se varujejo, da ne bomo še bolj lačni.

Tov. Hren je konstatiral, da kljub današnjim razmeram učiteljstvo še vedno prednjači pri delu za narod — v korist in čast lenuhov — in res je tako! Čuditi se je temu. Če pa pomislimo, da more biti le oni učitelji, ki je vztrajen idealist, se nam ne zdi to več čudno. Vraša mo se pa le, koliko časa bomo še idealisti. Mnogi so že izpustili zaupanje v vlado in v šoli delajo le zato, ker verujejo v pravico človeštva — gore pa nam vsem, če homo primorani delati le za edini ideal, ki nam je še preostal — za poln želodec!

Od nekdanje je že bil učitelj pastorek, spomnilo se je nanj šele, ko so bili drugi siti vsega dobrega. Po prevratu smo sicer mislili, da bo sedaj drugače, da je vlada nastopila pravo pot, da je izprevidela kakšno pomoč ima v učiteljstvu, kateremu je povišala plačo — ušla nam je marsikatera pohvalna beseda. Morda smo takrat hvalili preveč ali pa smo se iz same hvaležnosti motili. Saj vendar vidite, kako je! Začetno izboljševanje plače je bilo le desek v očeh.

Pomislimo trezno, koliko časa bomo mogli še vzdržati. Plača ne zadostuje niti za polovico meseca, kljub temu, da človek ne pije in tudi drugače ne zapravlja. Drugo polovico meseca moramo živeti od dolga. Za vratni e že vse belo od krede, primanjkuje že prostora, primanjkuje e krede primanjkuje dobre volje in zaupanja trgovcev, ki vidijo razmere in ki so nam dajali živila na unanje.

Mrmranje je vedno glasnejše, tudi kmet se že pridružuje s svojo »lačno gospodo«. Učenci so večina kmečkih staršev. Raje zamižim, kakor da bi gledal kam gineva naš ugled in zakaj! Vrv okoli vratu, ki je bila pred vsem vedno nategnjena in ki je po prevratu nekoliko ohlajnila se zopet natega. Ne bo doigo, ko nas bodo imeli zopet na vajetih ter nas obračali tja, odkoder bomo videli moleti kos kruha. Znana — sicer že nekoliko nozabljena — prislovica o učitelju v kameleonu se razteza na vse uradništvo in se bo kmalu lahko ponovila. In kdo je kriv temu!?

Vsaka novo se snujoča stranka si skuša pomagati s tem, da izrablja občuni položaj in lomí značaje. Vzga a se neznačajnost — gniloba naroda!

Nismo še tako daleč, še je močan naš značaj — pomagajte nam! Da te nam kruha vi, ki ste poklicani za to, da ga ne bomo iskali tam, kjer nam bodo radevolje ponujali!

Miroslav Zor.

P. BOGOVIČ:

Mi i 18. mart.

Raspaljene političke strasti plamte u najvećem plamu. Plamen zauzima svakim danom sve veće dimenzije, te e već sada teško odrediti njegove granice. On ne šteti ni naša najmanja sela; zalazi i u tihie kolibe i tamo traži sebi žrtve. Ne mmoilazi nijednog pojedinca od samog ministra do najzadnjeg političkog analfabeta. Izborna doba e za nas, doba politike. Politizira sve: radnik, dak, zemljoradnik pa i — sluškinje. Svi pretresuju stranačke programe, političke ličnosti i već stvaraju izborne prognoze. Izborni bakterij zarazio je sve elemente, bez razlike staleža i plemena i svi su nabeli svoje energije u borbi za gumene kuglice.

Izborna borba je kod nas borba fraza laskanja i obećavanja, jer naše široke mase nisu dosta politički vaspitane, te su vrlo retki načelni pristaše jedne političke stranke. Zato nile ništa čudno, da naše mase iz edne ekstremne stranke iza razočaranja prekorace u drugu protivnu ekstremnu stranku. Ovakva e masa uvek uz onoga, koji najviše laska njihovim strastima i koji najviše obećuje. Svakoga demagoga obožavaju, a i svaki demagog može najbolje samo među ovakovim da uspije. Više manje sve političke stranke prakticiraju ovu demagogiju. Već mesece dana zalaze med narod, širom cele naše države svakovrsni politički agitatori, da pripravljaju teren svojoj stranci za 18. marta. Održavaju skunštine i duge i opširne govore. Svakom obećavaju zlatna brda i doline; i zemljoradniku, i radniku, i činovniku. Svima obećavaju, svima laskaju i svima lažu. Svi opravdavaju svoj postupak time, da je u politici sve dozvoljeno, a svrha da opravdava sredstva.

Sve stranke osobito laska u učiteljstvu i mame ga u svoje redove. Znadu, da on živi neposredno u narodu, među masama, da on narod najbolje pozna, te da ima i najviše upliva na njega. Ove

LISTEK.

Naredba št. 7817.

S tem bi bila slovniska stran mojih izvajanih končana in predem k naredbi sami. Bral sem jo enkrat, dvakrat, še v tretje, pa se mi je pojavilo vprašanje, je-li naredba, taka kot je, sploh izvršljiva. Ni! Gospodje so povedali, kaj naj učimo, niso pa povedali, kako naj učimo. V naših abecednikih in čitankah imamo samo »a«. In če učenec, posebno v elementarnem razredu, i vidi, bo i tudi bral in izgovarjal in je s tem storil vse, kar smem od njega zahtevati. Kako pa mu naj v smislu naredbe dopovem kda; naj izgovarja i in kdaj u, o tem naredba molči. V točki 4, sicer pravi, naj se v novih izdajah šolskih knjig za I. razred radi nepopolnosti običajnega črkopisa označuje prava izreka trdega »le-a« slično, kakor se to godi v francoskih in angleških učnih knjigah. Ampak jaz zelo dvomim, da bi bilo tudi enemu samemu odstotku osnovnošolskega učitelstva takih francoskih in angleških metodičnih

knjig na razpolago ali pa tudi le samo dostopnih. Saj pozosto še slovenskih ni! No, sem mislil, saj nismo samo zato na svetu, da se nam dobro godi in da spravimo vsakega drugega plačo in poviške, pa sem se odpravil na lov za francoskimi in angleškimi učnimi knjigami.

Imam na univerzi nekdanjega kolega, ki živi od samih korenin in obrazil in osebil in sufiksov in končnic in sem ga vprašal, kako naj naučim v elementarnem razredu izgovarjati i kot v oz. u. Pa mi piše nazaj: »Kako pa Francozi nauče svoje otroke, da izgovarjajo B-o-r-d-e-a-u-x kot »Bordô«? Ti imajo še večje težave in vendar nobenemu Francozu ne pride na misel, da bi izgovarjal B-o-r-d-e-a-u-x kakor piše. — Malo dobre volje je treba, pa vse gre!»

No, malo sram me je že bilo, seveda, da tega ne vem, ampak sem se za dobro stvar žrtvoval in ga ponižno vprašal nazaj: »Kako pa nauče Francozi svoje otroke izgovarjati Bordeaux-ô?!« Pa mi piše zopet. — evo vam dobesedno: »... Kako se Francozi uče v elementarnem raz-

redu izgovarjati svoi — eux in podobno kot ô itd., Ti ne vem odgovoriti. Zanimam se za stvar že dve leti...« In sem bil zopet tako pameten, kot prej. Stvar pa je za nas bistveno važna, ker od poveljne rešitve tega vprašanja odvisi to be or not to be naredbe. Pa sem premišljeval sam in se mi je zazdelo, da se Francozi in Angležji ne morejo učiti bogve kako drugače kot Nemci svoj sch, ch, ei, eu itd. Da se torej otroku že pri elementarnem zlogovnem čitanju utisne za gotove skupne pisane črke gotova glasovna protivrednost. Premišljeval sem na vse strani pa nisem našel nobenega razloga proti in sem bil vedno bolj uverjen, da sem zadel pravo. In ko sem sredi svojega zmagoslavja hotel poskusiti, kako bo šlo v praksi, se mi je vsa moja glorijska klaverno podrla. Znašel sem se pred novim, še hušjim vozlom. Če naučim otroka, da izgovarja i kot i, kot ga drugače ne more in ne sme, ker je i sam zase res i in nič drugega — pridem v konflikt z naredbo. Jaz pa z naredbo ne maram priti v konflikt ter mu pravim, da i ni i, ampak samo včasih i,

včasih pa v ali u, me bo debelo gledal in se začel jokati če mu pa na kratko rečem, da je i enostano v, bo bral »... Herodež je poklical k sebi sv. 3 krave mesto kralje...«

Moj predlog je: da označim v jezikovnih knjigah elementarnega razreda tisti i, ki se izgovarja kot v oziroma u, s posebnim znamenjem. Kakšno naj bi bilo, ni važno mislim pa, da bi vzeli zanj i s čirkumfleksom (i), kakor označuje ž njimi ta glas Poljak.

Slišal sem pa pri raznih debatah takle ugovor: Ne velja uveljaviti v abecedo novih črk, ker gre razvojná črta jezika za tem, da zmanjšuje število glasov oziroma izrazil zanje. Če pa uvedemo novo črko moramo biti dosledni in moramo uvesti črke tudi za glasove, ki jih sicer izgovarjamo pa smo znamenja zanje že izločili iz azbuke. (To so jer, jat itd.) ker to ne gre, ne sme biti niti prvo. Približujmo se fonetičnemu pravopisu, kot ga imajo Srbokratje in ki je najenostavnejši in najbolj praktičen. —

(Dalje prih.)